

Comentariul operei O scrisoare pierduta de I.L. Caragiale - partea a XIII-a

Personajele isi disimuleaza adevaratele intentii, iar comica este numai masca, aparenta lor publica. Succesul unui Catavencu, Farfuridi si chiar Trahanache depinde de propaganda pe care si-o fac. Ei se prezinta in societate ca factori dinamici si nu au nevoie de spectacolul demagogic pentru a parveni sau pentru a-si mentine pozitia. Figuri centrale ale vietii mondene sunt si Zoe si Tipatescu, insa rolul lor public nu trebuie sa apara ca activ, ci decorativ: plimbarea de seara "la lumina" (noutatea in epoca a felinarelor electrice), reuniunile elitelor, festivitatile populare, etc. Trahanache, Catavencu, Farfuridi se angajeaza deschis in dezbaterile politice; Zoe si Tipatescu incearca sa impuna din umbra rezultatul lor.

In actul al treilea ei urmaresc intrunirea electorala din culise, de dupa panoul pe care scrie "Arfiva" si, deloc dezinteresati, prefera sa fie considerati absentii. Catavencu se lamenteaza histrionic, Farfuridi si Branzovenescu trimit anonime la Bucuresti; drama indragostitilor se consuma insa in intimitate, fara martori, ascunsa de ochiul curios al lumii. Elementul de farsa (pierderea si gasirea repetata a scrisorii) este articulat aici pe un nucleu dramatic: bulevardier - iubirea impartasita dar periclitata de calcule si orgolii. Asa se explica de ce Zoe si Tipatescu nu sunt tipuri comice, ci mai curand realiste, foarte vag caricaturizate.

Despre Zoe, Calinescu noteaza ca departe de a fi ridicola este surprinsa de autor "in faza plastica a icoanei, putin hieratica", o domina bona (Pristanda o numeste chiar "dama buna"), idol al tuturor barbatilor si factor de echilibru si stabilitate. Cand in sfarsit i se returneaza scrisoarea ea nu numai ca depaseste momentul de criza ci ii acorda celui care o amenintase o clementa neasteptata: "Esti un om rau... mi-ai dovedit-o. Eu sunt o femeie buna... am sa ti-o dovedesc." In acest oras patriarhal, de vreme ce pentru conflictele de interese exista totdeauna solutii, personajele inainteaza catre un viitor senin si se bucura cum spune Catavencu, de "avantajele progresului". Zoe urmeaza sa-l sprijine pe Catavencu ("fi zelos, asta nu-i cea din urma Camera!"), iar discursul acestuia din final, cu tot comicul de limbaj pe care il implica da sensul unei deschideri optimiste: "Dupa lupte seculare, care au durat aproape treizeci de ani, iata visul nostru realizat! Ce eram acum catva timp inainte de Crimeea? (simbol al Unirii, pentru ca la Conferinta de la Paris (februarie 1856), prin care se incheia razboiul Crimeii, s-a discutat posibilitatea Unirii tarilor romanesti - n.n., S.S.). Am luptat si am progresat: ieri obscuritate, azi lumina! ieri bigotismul, azi liber-pansismul! ieri intristarea, azi veselie!...".